

מסורת הש"ס

(א) [מכונות יא], ג [נס]
(ב) א פסחים לג, מנחות
(ג) תרומות פ"ג מ"ג,
(ד) תרומות פ"ג מ"א
קידושין מו; ה) דמאי פ"ה
מ"י קידושין מו: מנחות ע',
ו) [ע"ב], ז [נס],
(ח) [וע"ע ח"ס' כמנחות י,
ד"ה אמר],

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מנאי כתובה
והי כאלמנה לבי"ג דיש לה
פירות ובי"ג עין ר"פ יש
מותרות:

מוסף רש"י

אין תורמין מן הטמא
על הטהור. לכתילה
שמתקדש את הכסן (פסחים
לג). ואם תרם בשוגג.
שלא ידע שטבל זה עמא
(טו). תרומתו תרומה.
לאמרוין במה דומתי ולא
תשאו עליו חטא בהריבוס
את חלבנו, אם אינו קדוש
נשאת חטא למה, מנאן
למורס מן הרעה על היפה
שתרומתו תרומה (מנחות
כה). במזיד לא עשה
ולא כלום. אין תרומתו
תרומה, דרבנן קנסויה
משום דהוי (טז). מנאין
ייחודו ויתרום. מן
הנקוב שלא נפטר בנאונה
(קדושין מו).

האשה רבה פרק עשירי יבמות פט.

עין משפט
גיר מצוה

בא א ב מיי פיה מהל'
תרומות הלכה ח
טושי"ע י"ד קומן שלא
ספיק נב:
בב ג א"ת חס הלכה כב
טושי"ע י"ד חס ספיק
סה:
בב ד מיי חס הל' טו:

תוספות ישנים

רישא דגבלת אסורא
קנסוה רבנן. וא"ת והא
אמרין לקמן (דף: ז) אמרו
לו מתה אשמו ושאל אחותה
ואח"כ באת אשמו מותרת
לחזור לו ואינה זריכה
האחרת גט ואח"כ היי עבד
אסורא שהיה בח' עליה וי"ל
דהבא סמך אשמי'א דלעיל
דלמיר גויה שמה יאמרו
גירש זה ושאל זה ונמנאל
אשח איש ויאלה בלא גט
וגם עבד אסורא ומשהי
זריכה גט אבל לקמן ליכא
אלא טעמא דעבד אסורא
דהא לא שיך למיר גויה
שמה יאמרו גירש זה ושאל
זה דהתם אפי' גירש לא
מז למנסב אחותה לאסורא
כתייה ואפי'
ומשום הכי אינה זריכה
גבי אבטיח וקדשות משמע
איפכא דבשוגג תרומתו
תרומה ובמזיד אינה תרומה
[משאין קן צ"ח ומומן
ובמזיד תרומתו תרומה
ובשוגג אינה תרומה וי"ל
עוד י"ל דהבא ארבע טעמא
רבא שהיי הכל יודעים
שאין קדשות מרה ואבטיח
כרות מהיי כמו איך ולכן
בשוגג תרומתו תרומה
ובמזיד אינה תרומה
וי"ל דקדושין ליה. אבל גבי חומץ
וי"ל איכא דמיחא ליה בתלא
ואיכא כשידע שהוא חומץ
ומפריש ממנו על דין טוב
הדבר שהיי אמר' דמיחא
ליה בתלא אבל כשכשר
שהוא יין ומנאל חומץ הוי
תרומה בטעות ואינה
תרומה:

אמרי קידושי טעות. פי' בקונטרס כגון ע"מ שאני כהן ומנאל לוי
וקשה דאם כן היכי פריך רישא נמי נשואי טעות הא אמרי
לקמן דאין מנאי בשואין ואר"י דקידושי טעות היינו סבוכה שמת
בעלה ולא מת כמו שהיא אמת והשתא פריך שפיר רישא נמי נשואי
טעות וא"ת ולימאל טעמאל דסיפא

משום קדושי טעות דכהן ומנאל לוי
ולא יוכל להקשות מרישא דאין מנאי
בנישואין ואר"י דקידושי טעות לא
שכיחי דלא חיישינן לשמאל יתלו
בקידושי טעות ורבי עקיבא לחודיה
הוא דחייש להכי לקמן בצפקין (דף
ד) גבי רבי עקיבא מוסיף אף
אשת אח ואחות אשה אבל רבנן
לא חיישי:

מאי טעמא תקינו דה רבנן כתובה
כו'. אע"ג דק"ל כתובה
לאורייתא שכותבין בכתובות כסף
וזוי מלתן דחזו ליה מלארייתא הכא
אמר ר"י דה"פ מי"ט תקינו לה רבנן
לאלמנה כתובה שהיא דרבנן לדי"ה
משום שלא תהא קלה בעיניו להוליאה
הכי נמי אפי' שמהלה שיש לה כתובה
מן התורה קנסוה בכתובה כדי
שמהא קלה בעיניו להוליאה (וכענין זה
אשכחן לקמן (דף ט: ג) גבי הפרת נדרים
דאית ספרים דגרסי מ"ט אמור רבנן
דבעל מיפר אע"ג דבעל מיפר מן
התורה אלא ה"ק מנאי טעמא אמור
רבנן בעל מיפר היכא דאין מיפר מן
התורה כי הוי דפ' ד' אחין (לעיל
טו: ושם) גבי שומרה יבס דלמיר
כדרב פנחס כל הנודרת לא דעת
בעלה נודרת משום שלא תתגנה וכיון
דאיכא טעמא דתתגנה אם כן אפילו
דלאורייתא כמו הכא אמרו חכמים
שלא יפר כדי שתתגנה:

אין תורמין מן הטמא ע"ה הטהור.
ריב"ז פירש משום דכתיב
(דברים י"ח) תמן לו ולא לאורו ואי
אפשר למיר כן דבפרק כל שעה
(פסחים לג. ושם) פריך עלה ואם תרם
בשוגג תרומתו תרומה ואמאי לימאל
לו ולא לאורו ומשיי התם שהיתה לו

שנתן לה אחרון גט. שאירסה: מכלל דלא צעיה גט. אפילו
מדרבנן דלא צעיה גט הא קי"ל (לקמן דף ד) דלאפי' ריח הגט פוסל
לכהונה: סיפא. לגבי קידושין והיא כדקאמרת דלא צעיה גט ודקשיא
לך שמה יאמרו גירש זה וקדש זה כו' לא אתי למימר הכי אלא אמרי

שנתן לה אחרון גט לא פסלה מן הכהונה
מכלל דלא בעייה גט דאי בעייה גט אמאי
לא פסלה מן הכהונה אלא סיפא אמרי
קידושי טעות הוו רישא נמי אמרי נישואי
טעות הוו קנסוה רבנן סיפא נמי ליקנסוה
רישא דעבדא אסורא קנסוה סיפא דלא
עבדא אסורא לא קנסוה רבנן: אין לה
כתובה: מאי טעמא תקינו לה רבנן כתובה
כו' כרי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה הא
תהא קלה בעיניו להוציאה: אין לה פירות
ולא מוזנות ולא בלאות: תנאי כתובה
בכתובה דמי: נשלה מזה ומזה: פשיטא מזה
דתיבא כיון דתפשה לא מפיקין מינה קמ"ל:
הולד ממוזר: תנן התם (א"א אין תורמין מן
הטמא על הטהור ואם תרם בשוגג תרומתו
תרומה במזיד לא עשה ולא כלום מאי לא
עשה ולא כלום א"ר חסדא לא עשה ולא
כלום כל עיקר דאפילו ההיא גירוא הדר
למיבליה רב נתן ברבי אושעיא אמר לא
עשה ולא כלום לתקן את השירים אבל
תרומה הוי רב חסדא לא אמר כרב נתן
בר' אושעיא דאי אמרת הוי תרומה זימנין
דפשע ולא מפריש מאי שנא מהא דנתנן
התורה קישות וגמצצת מרה אבטיח
וגמצצת סרוח תרומה וייחודו ויתרום שוגג
אמזיד קרמית שוגג לא עבד אסורא מזיד
קעבד אסורא ורמי שוגג אשוגג הכא קתני
בשוגג תרומתו תרומה התם קתני תרומה
למזיד דאיבעי ליה למיטעמיה ורמי מזיד אמזיד
הכא קתני במזיד לא עשה כלום התם תנן
התורה משאין נקוב על נקוב
תרומה וייחודו ויתרום בתרי מאני ציית ולרב נתן ברבי
אושעיא דאמר לא עשה ולא כלום לתקן שירים אבל תרומה הוי
מאי

שעת הכושר ותמן לו ולא לאורו בשלא היתה לו שעת הכושר כגון דאחמיך נמחזר או שתלשה טעמא ומשקה טופס עליה והתם אפי'
בדיעבד אין תרומתו תרומה והכא היינו טעם דלכתלה אין תרומה משום הפסד כהן דפ"י בקונטרס אי נמי היכא שהיתה לו שעת
הכושר גזרו דלכתלה לא יתרום אטו היכא דלא היתה לו שעת הכושר ועוד אר"י משום מכל חלבו דר"ך לתרום מן היפה ומן הטמא
על הטהור הוי מן הרעה על היפה והטעם דבמ"ג דזמן הרעה על היפה אפילו במזיד תרומתו תרומה ואין דר"ך לחזור ולתרום דמתנן במסכת
תרומות (פ"ג מ"ו) מן הרעה על היפה תרומתו תרומה ולא קתני וייחודו ויתרום בטעמא דהתמיור טפי משום דלא חזי לאכילה כלל אבל
רעה חזיא קצת והיינו טעמא דקישות ומנאל מרה דלדריך לחזור ולתרום משום דלא חזיא לאכול כמו שאר רעה דממוכה בירושלמי
דקרי לה ספק אולבין: קישות וגמצצת מרה. בשוגג איירי דממוכה בשמתיין וא"ת דתרום יין על יין ומנאל חומץ אין תרומתו
תרומה לפי שלא נתכוין לעשות חומץ תרומה דמתנן במסכת תרומות בפ' התורם קישות התורם חבית של יין ומנאלת של חומץ אם
ידוע שהיתה של חומץ עד שלא תרמה אינה תרומה וגבי קישות נמי אמאי הוי תרומה כיון שאין חפץ לעשות תרומה גרובה כל כך
ואין לומר דהתם כרבי דלמיר יין וחומץ שני מינין בהמוכר את הספינה (ב"ב דף פד. ושם) דא"כ אפילו במתכוין לתרום מן החומץ על
היין או מן היין על החומץ לא תהא תרומה דמתנן במסכת תרומות (פ"ג מ"ד) אין תורמין ממנין על שאין מינו ואם תרם אין תרומתו
תרומה ואפילו מן היפה על הרעה דקתני התם ומנאלת דהיינו חומץ אע"פ שהם מין אחד מכל מקום שני שמות הן זה יין זה חומץ
ולכן הוי טעות טפי ולא הוי תרומה אבל קישות ומנאלת מרה לא הוי טעות כל כך דלקישות נכתבין והרי היא קישות א) וכן מן הטמא
על הטהור בשוגג תרומתו תרומה דתרום אותו שם שנתכוין לו מיהו בטוספתא משמע דהיא חומץ על יין דלא הויא תרומה כרבי
אמיא דמסיים בה בהדיא דכרי רבי שרבי אומר יין וחומץ שני מינין וחכמים אומרים מין אחד ואפשר דלרבנן דלמירי מין אחד במתכוין
לתרום מן יין ומנאל חומץ הוי תרומה וייחודו ויתרום כמו בתורם קישות ומנאלת מרה ואפי' לרבי אם במתכוין תרום מן החומץ על
היין הויא תרומה דמלאורייתא הוי מין אחד וכן משמע בהדיא בירושלמי ספ"ב דתרומות דפליג רבי אר"י ישמעאל בר' יוסי שאלתו משום אביו
תורמין מיין על חומץ ורבי אומר דאין תורמין וקאמר ר' יהושע צן לוי מסתברא יודה רבי לדברי מורה ומאי טעמא דרבי שאם אתה
אומר שמתורם לתרום מיין על חומץ אף הוא כבר שמתורם לתרום חומץ על יין אע"ג דלא גזר בעלמא מן היפה על הרעה אטו דלמאל אתי
לתרום מן הרעה על היפה גבי חומץ איכא למיגזר טפי משום דאיכא דמיחא ליה בחלל טפי מבחמרא דלמיר בהמוכר את הספינה
(ג"ז טו) ושני מינין דקאמרת רבי היינו שעשאורו חכמים כשני מינין ולא הויא תרומה היכא דעשה שהיה מתכוין ליין ומנאל חומץ:
מזיד עבד אסורא. ולכן שוייה רבנן כאילו לא תרם כלל והדר ההוא גירוא לטיבאל דאי אמרת תרומה הוא אלא למיפשע דהא
שוי נפשיה רשע שוגג לא עבד אסורא מדעת הלכך לא חשיד דלמאל פשע כן פי' ריב"ז אבל אין לפרש דשוגג לא עבד
אסורא לא קנסוה אבל מזיד קנסו דאין זה קנס דהדר לטיבאל דטפי דמי קנס הא דלמיר דייחודו ויתרום שר"ך להפריש שתי תרומות:
איבעי י"ה ב' טעמים. כלומר יפריש על מה שהוא מינייה וביה כדי שיעטוס ותו לא: לרב נתן בר' אושעיא. דלמיר לא
עשה ולא כלום לתקן את השירים אבל תרומה הוי ומיתקן ההוא גירוא מאי שנא מהא דמתנן מן הנקוב על שאינו נקוב
כו' דההוא גירוא גופייה לא מיתקן משום דמלאורייתא לא הוי תרומה הכי נמי מן הטמא על הטהור כיון דמלאורייתא לא הוי
מתקון כדלקחא דעתך השתא אמאי משוי ליה מתקון מדרבנן להפקיע אסור מלאורייתא אבל לרב חסדא דמשיי ליה טבל
ניחא והאי דבשוגג תרומתו תרומה היינו משום דלא קפיד קרא אלא אמזיד דכתיב ולא תשאו עליו חטא (במדבר י"ח) דמשמע מזיד
דאיכא